

MILJØ OG GRØN VÆKSTUDVALGET

Dato: 13. marts 2012

Klokken: 17.00 – 19.00

Sted: Regionsgården

Mødelokale: H5

Møde nr. 2

Mødet slut kl. 19.10

Medlemmer:

Lars Gaardhøj

Lise Rask

Abbas Razvi

Ellen Thrane

Susanne Langer

Per Roswall

Ole Søbæk

Henrik Thorup

Fraværende:

Susanne Langer

Indholdsfortegnelse

	Side
1. Forslag til projekt om bæredygtig håndtering af overskudsjord	3
2. Rekreative områder – nuværende og nye tiltag i forlængelse af RUP	6
3. Klimastrategi for hovedstadsregionen	10
4. Forslag til tværkommunalt udviklingsprojekt KLIKOVAND – klima, kommuner og vand	15
5. Meddelelser	18
6. Drøftelse af studietur for udvalget – tillægsdagsorden	19
7. Eventuelt	23

SAG NR. 1**FORSLAG TIL UDVIKLINGSPROJEKT OM BÆREDYGTIG HÅNDBLING AF OVERSKUDSJORD**

SAGSFREMSTILLING

Sagen forelægges Miljø- og grøn vækst udvalget mhp. en udtalelse til den videre behandling i forretningsudvalget den 27. marts og regionsrådet den 10. april.

Administrationen vil indstille til regionsrådet, at der etableres en pulje på 4 mio. kr. fra kontoen "Øvrig regional udvikling" til medfinansiering af et regionalt udviklingsprojekt om bæredygtig håndtering af overskudsjord.

På mødet holder chefkonsulent Jens Lillebæk fra Grontmij oplæg om udfordringer og muligheder inden for emnet.

Baggrund

I handlingsplanen for den første regionale udviklingsplan fra 2009 indgik et initiativ om håndtering af overskudsjord fra bygge- og anlægsprojekter. Initiativet blev medtaget på baggrund af et ønske fra flere kommuner i regionen.

Overskudsjord håndteres ikke på en bæredygtig måde i dag. Store mængder flyttes dagligt rundt i hovedstadsregionen i lastbiler med en række negative miljørelaterede og trafikale konsekvenser. At der eksisterer en vifte af uløste problemstillinger i relation til håndtering af overskudsjord, er velkendt. Emnet har været drøftet frem og tilbage i årevis uden at blive løst.

I 2010-2011 har administrationen derfor gennemført et forprojekt med henblik på at skabe grundlag for konkret handling baseret på et fornyet syn på overskudsjord. Administrationen har som led i forprojektet iværksat en omfattende dialogproces med interviews, møder og workshops med relevante aktører for at indsamle viden og idéer, og resultatet er blevet opsamlet i en afrapportering.

Resultater af forprojektet

3 visioner for fremtidens håndtering af rent overskudsjord er blevet formuleret:

- Overskudsjorden skal opfattes og anvendes som en værdifuld ressource, en råvare – ikke et restprodukt
- Overskudsjord er et lokalt produkt, der bedst håndteres lokalt, og kostbar og miljøbelastende flytning skal begrænses til det nødvendige
- Ny viden og teknologi skal medvirke til at reducere behovet ikke kun for jordflytning, men også for udgravning af jomfruelige, knappe råstoffer

Der er indsamlet i alt 45 projekt-ideer, som interessenterne har peget på vil kunne understøtte en realisering af visionerne. Overordnet tegner der sig et billede af nogle særligt udfordrende og perspektivrige temaer:

- Udvikling af danske jordbanker eller jordbørser efter hollandsk model.
- Industriel omdannelse af overskudsjord til ressource og råstof.
- Lokal genanvendelse, landskabsarkitektur og indbygning i forbindelse med motorvejs- og banebyggerier.
- Jordmiljøplaner og langsigtet planlægning af store anlægsprojekter.
- Bæredygtig håndtering af overskudsjord i forbindelse med kvalitetsfundsprojekterne (hospitalsbyggerierne).

Fakta om overskudsjord

Det vurderes, at der årligt bliver flyttet mindst 7-10 mio. tons overskudsjord i hovedstadsregionen. Det svarer til ca. 400.000 vognlæs. Københavns Kommune skønner, at der alene i København transporteres 140.000 vognlæs om året. Hertil skal lægges yderligere 150.000 vognlæs med 20-25 mio. tons jord og materialer fra tunnelerne under København, mens metroarbejdet står på.

I 2012 sættes nye store projekter i gang i København som Nordhavnsvej og Copenhagen Arena. Der er også store bane- og vejprojekter i gang i kommunerne rundt om København. Et forsigtigt skøn på mængderne af overskudsjord ligger her på mindst 3-4 mio. tons om året de næste år.

Hertil kommer de kommende års kvalitetsfundsprojekter, som formodentlig også vil generere store mængder overskudsjord.

Overskudsjord kan genanvendes. Vejdirektoratet har i forbindelse med et forsøg fundet ud af, at råstofforbruget ved et konkret motorvejsprojekt kan reduceres med 30-40 % med efterfølgende besparelser på både bortskaffelse af overskudsjord og tilkørsel af nye byggematerialer. Holland fremhæves ofte som foregangsland inden for genanvendelse af overskudsjord. Her er der krav om genanvendelse af rent overskudsjord. Der eksisterer en række offentlige og private jordbørser i Holland, som fungerer som bindeled imellem udbydere og modtagere af jord. Måske kunne den hollandske model bruges herhjemme?

Resultaterne af forprojektet blev præsenteret for Regional udviklings- og trafikudvalget den 29. september 2011. Der var i udvalget enighed om, at de enkelte medlemmer skulle tage spørgsmålet om håndtering af overskudsjord op i følgegruppen for regionens nye hospitalsbyggerier.

Forslag om udviklingsprojekt om bæredygtig håndtering af overskudsjord

Administrationen foreslår på baggrund af resultaterne fra forprojektet, at Region Hovedstaden afsætter et rammebeløb på 4 mio. kr. til medfinansiering af et markant hovedstadsregionalt udviklingsprojekt af op til 3 års varighed. Projektet skal

bidrage til at opfylde visionen om at betragte jord som en ressource i stedet for et restprodukt.

Tilskuddet må højst udgøre halvdelen af projektets samlede budget. Der ønskes et overordnet projekt med en række delprojekter, som hver især bidrager til at virkeliggøre forskellige dele af visionen. Projektet skal som et delelement komme med konkrete anbefalinger til regionens kvalitetsfondsprojekter. Projektet skal ledes af en aktør, som skal sikre offentlighed om projektets resultater og anbefalinger. De udviklede tilgange og metoder skal frit kunne bruges af andre, således at resultaterne kan videreføres i praksis. De nærmere kriterier og procedurer fremgår af administrationens udkast til opslag (bilag 1).

Administrationen foreslår, at opslaget offentliggøres i april 2012 umiddelbart efter regionsrådets behandling. Koncern Regional Udvikling foretager en indledende screening af ansøgninger, som færdiggøres i juni 2012, idet der udvælges 1-3 ansøgere, som går videre til en ny ansøgningsrunde af cirka 3 måneders varighed. Administrationen forventer at have fundet et vinderprojekt i oktober 2012 og vil arbejde for projektstart hurtigst muligt herefter.

Københavns Kommune har vist interesse for projektet og vil være en central partner at få med sammen med andre kommuner, Banedanmark, Vejdirektoratet og Miljøstyrelsen. Derudover bør der være en kobling til universiteter, videninstitutioner og brancheorganisationer.

KONKLUSION

Chefkonsulent Jens Lillebæk fra Grontmij fortalte om processen med at gennemføre et forprojekt med henblik på at indsamle gode ideer til at håndtere overskudsjord. I alt 45 ideer blev indsamlet. Udvalget drøftede i forlængelse heraf igangsætning af et regionalt udviklingsprojekt, som inden for en samlet økonomisk ramme på 4 mio. kr., kunne støtte de bedste forslag på området.

Sagen blev anbefalet til forretningsudvalget og regionsrådet med følgende bemærkning: Der ønskes en rubricering af tildelingskriterierne og mulighed for, at private aktører kan deltage i brede partnerskaber.

Bilagsfortegnelse:

1. Region Hovedstadens opslag til at fremme bæredygtig håndtering af overskudsjord i forbindelse med bygge- og anlægsarbejder i hovedstadsregionen.

Sagsnr: 11012009

SAG NR. 2**REKREATIVE OMRÅDER – NUVÆRENDE OG NYE TILTAG I FORLÆNGELSE AF RUP**

SAGSFREMSTILLING

I den regionale udviklingsplan 2012 er rekreative områder et indsatsområde, som i de kommende fire år skal udvikles og udmøntes igennem konkrete tiltag.

Administrationen vil på mødet fremlægge status for arbejdet med at udvikle de rekreative områder samt lægge op til en indledende drøftelse af mulige nye tiltag i forlængelse af den kommende regionale udviklingsplan, hvor rekreative områder er et indsatsområde. Formålet med drøftelsen er, at administrationen kan arbejde videre med konkrete forslag til initiativer.

Nuværende tiltag

I den første regionale udviklingsplan fra 2008 var natur/miljø et tema, og i handlingsplanen for den regionale udviklingsplan fra 2009 indgik bl.a. et initiativ om den grønne og blå struktur og udvikling af rekreative områder. Kommunerne bakker op om en regional indsats på området, men der er ikke i forlængelse af den eksisterende udviklingsplan blevet igangsat regionale initiativer. Region Hovedstaden har dog som led i udarbejdelsen af den kommende regionale udviklingsplan fået udarbejdet en analyse om de rekreative områder.

Der er fortsat et behov for at arbejde med den grønne og blå struktur og udvikling af de rekreative områder. Det fremgår af en analyse af de rekreative områder i hovedstadsregionen, som Københavns Universitet har udarbejdet for Region Hovedstaden. De foreløbige resultater blev fremlagt for Miljø- og Klimaudvalget i august 2011. Analysen er nu helt færdig og hovedpointerne og anbefalingerne er sammenfattet i bilag 1.

Miljøministeriet opstartede i 2011 arbejdet med en revision af det gældende landsplandirektiv, Fingerplan 2007. Det er det statslige redskab til at regulere den grønne og blå struktur i hovedstadsområdet. Miljøministeriet lægger op til at integrere klimatilpasning i den reviderede Fingerplan, hvilket kan ses som en ny måde at udvikle de grønne og blå områder på. Det forventes, at forslag Fingerplan 2012 sendes i høring i løbet af sommeren/efteråret.

Andre regioners tiltag

Der er gode erfaringer og inspiration at hente fra naboregionerne i forhold til arbejdet med de rekreative områder.

Friluftsrådet og Danske Regioner har foreslået, at der i Danmark skal arbejdes med en to-strengt naturpark-tilgang: på nationalt niveau (nationalparker) og på regionalt niveau (naturparker). Som led i dette har Region Sjælland udgivet en kortlægning af nationalparker, naturparker og grønne korridorer med henblik på at tænke i én samlet grøn struktur for Region Sjælland. Analysen beskæftiger sig med:

- *Nationalparker* – som har national betydning
- *Naturparker* – som har regional betydning
- *Grønne korridorer* - som kan forbinde områderne

Region Sjælland har derudover udarbejdet både rekreative cykel- og vandreruter samt kort i samspil med staten, kommunerne, turistbureauerne og friluftorganisationerne. Samarbejdet er resulteret i bl.a. følgende:

- *Sjællandsleden.dk* – som består af en række trykte og digitale kort over vandrestier, som samtidig giver information for brugerne om fx seværdigheder og overnatningsmuligheder. Projektet kan ses som et modstykke til Skåneleden.
- *Friluftsguiden.dk* - som samler vandre-, cykel-, ride- og sejlruiter.
- *Munkevejen* – som er en tematiseret cykelrute igennem købstæder og landsbyer, som starter i Tyskland og slutter ved Roskilde. Den kommer forbi historiske steder med betydning for vores kulturarv.
- *Gateways til friluftsoplevelser* – som er bemandede knudepunkter, der formidler information til turister og borgere om rekreative ruter og friluftsfaciliteter i et område. Dette sker med udgangspunkt i en privat virksomhed, der gerne vil påtage sig opgaven og kan se en fordel heri.

Nye tiltag i Region Hovedstaden.

I den kommende regionale udviklingsplan er målet, at vi skal have en attraktiv grøn region, hvor alle regionens borgere skal have mindre end 10 minutters gang til et rekreativt område i 2020 mod 94 procent i 2011. Desuden skal hovedstadsregionens blå og grønne struktur øges til at udgøre minimum en tredjedel af regionens samlede areal i 2020 mod cirka 27 procent i dag.

Der peges inden for indsatsområdet på forskellige handlinger, som kommuner og region kan arbejde for:

- Grønne byer til gavn for klima og miljø
- Fælles visioner for regionens grønne og blå områder
- Nye rekreative områder igennem omdannelse og genbrug
- Højere kvalitet i de rekreative områder

Grønne byer til gavn for klima og miljø.

I de kommende år skal kommuner og region finde gode og brugbare løsninger på skybrud og oversvømmelser. Ved hjælp af projekter med lokal afledning af regnvand, hvor der bygges grønne tage, vandkanaler, mv., kan byerne blive mere grønne. Der skal arbejdes med at se de grønne områder og vådområder som en ressource i kampen mod vandet i og omkring byerne.

Fælles visioner for regionens grønne og blå områder

Fingerplan 2007 regulerer ikke kun strukturen i de 28 kommuner i Region Hovedstaden, men også 6 kommuner i Region Sjælland. Det er en udfordring for kommunerne på begge sider, at den grønne og blå struktur gennemskæres af en regiongrænse.

Region Hovedstaden kan overveje at samarbejde med Region Sjælland, kommunerne og Miljøministeriet om en fælles grøn strukturplan på tværs af kommune- og regionsgrænser. Det vil skabe en overordnet ramme for kommunernes grønne planlægning og et visionært supplement til Fingerplanen.

Der er i vores nabolande en lang tradition for at gøre naturområder til naturparker, hvor der stilles særlige krav til beskyttelse af natur- og kulturværdier og til formidling af publikumsfaciliteter. Ved at indgå i et samarbejde med naboregionerne kan vi være med til at lægge grundstenen til en udvikling af bæredygtig turisme i Øresundsregionen. Region Skåne arbejder med en lignende form for kortlægning, som Region Sjælland har gennemført.

Tilsvarende kan Region Hovedstaden indskrive sig i den nordeuropæiske tradition for naturparker igennem at deltage i et tværgående samarbejde om en samlet tænkning for Øresundsregionen, Tyskland og eventuelt Baltikum.

Nye områder igennem omdannelse og genbrug

I bilag 1 giver Københavns Universitet deres anbefalinger til, hvordan kommuner, stat og region kan bidrage til en udvikling af de rekreative områder. De peger på, at vi kunne arbejde med rekreativ omdannelse af ældre erhvervsområder. Dette har man gjort med stor succes i Ruhr-distriktet i Tyskland - og senest er også Hamborg begyndt at arbejde med lignende form for omdannelse.

Højere kvalitet i de rekreative områder

Region Hovedstaden besluttede i 2011 at støtte et nyt fælleskommunalt projekt, som foreningen Hold-Danmark-Rent står i spidsen for. Projektet er netop startet op. Det skal bidrage til at øge kvaliteten af de grønne og blå områder igennem udvikling af metoder i kommunerne til at håndtere henkastet affald. Projektet vil munde ud i nogle konklusioner og anbefalinger, som Region Hovedstaden og kommunerne kan arbejde videre med.

Når man taler om kvalitet i de rekreative områder, handler det også om adgangsforhold og sammenhæng via stisystemer, information og kort osv. Fælles for Sjællandsleden og Munkevejen m.fl. er, at de stopper omkring grænsen imellem de to regioner på Sjælland.

Region Hovedstaden kan overveje et samarbejde med Region Sjælland og kommunerne om at videreføre disse ruter i Region Hovedstaden. Enkelte er allerede forlænget ind i Region Hovedstaden for at vise en samlet fremstilling på internettet.

KONKLUSION

Udviklingschef Anne Holm Sjøberg præsenterede muligheder og indsatser i forhold til at styrke de rekreative områder i regionen. Udvalget bemærkede, at der var behov for en bredere definition af begrebet rekreative områder, således at det også omfattede rekreative områder i byrum.

Udvalget pegede på følgende konkrete ideer til initiativer, som administrationen kunne arbejde videre med:

- Byrekreativitet i form af udbygning af rekreative rum i byerne
- Tematiserede cykelruter, hvor man kan koble kondistier med kultur og seværdigheder
- Udbredelse af cykelturisme med inspiration fra San Francisco
- Bedre muligheder for at koble cyklisme med den offentlige transport
- Fokus på at løfte kvaliteten af de rekreative områder, herunder at sikre, at stierne bliver ført igennem regionen og er synlige for borgerne, fx på digitale kort

Bilagsfortegnelse:

1. Københavns Universitet, Skov & Landskab (2012): Betydningen af storbyregionens grønne områder. Udarbejdet på opdrag for Region Hovedstaden, Koncern Regional Udvikling.

Sagsnr: 11003105

SAG NR. 3**KLIMASTRATEGI FOR HOVEDSTADSREGIONEN**

SAGSFREMSTILLING

Sagen forelægges for udvalget med henblik på en anbefaling, inden den sendes videre til forretningsudvalget den 27. marts og regionsrådet den 10. april. Administrationen vil indstille til regionsrådet, at den endelige Klimastrategi for hovedstadsregionen vedtages, og at der etableres et fælles Klimapolitisk Forum, hvortil regionsrådet udpeger fem regionsrådspolitikere. Endelig indstilles det, at der afsættes 3,5 mio. kr. til hver af klimastrategiens to strategiske satsninger, og at administrationen fordeler de resterende 3 mio. kr. til otte ud af strategiens ni initiativer.

Baggrund

Regionsrådet vedtog i august 2009 at udarbejde en klimastrategi for hovedstadsregionen i tæt samspil med KKR Hovedstaden og kommunerne i regionen. Udgangspunktet for beslutningen var, at mange klimaudfordringer går på tværs af myndigheder, geografi og sektorer og derfor bedst løses i samarbejde.

Beslutningen ledte til, at KKR Hovedstaden og Region Hovedstaden i efteråret 2010 etablerede et politisk og administrativt samarbejde om klimastrategien. Som ansvarlig for udarbejdelse af forslaget blev der nedsat et politisk samarbejdsudvalg. Regionsrådet udpegede i december 2010 Miljø- og klimaudvalget til at repræsentere Region Hovedstaden, mens KKR Hovedstaden udpegede borgmester Thomas Lykke Pedersen fra Fredensborg Kommune, formand for Miljø- og planudvalget Leif Petersen, Albertslund Kommune og formand for Miljø- og teknikudvalget Ida Bode, Egedal Kommune.

Forslaget til klimastrategien er baseret på en række faglige analyser inden for strategiens fem spor samt en omfattende både politisk og administrativ dialogproces.

Høring

KKR Hovedstaden og regionsrådet besluttede hhv. den 7. og 15. november at sende klimastrategiforslaget i høring hos de 29 kommuner og 135 øvrige interessenter i perioden den 21. november 2011 til den 27. januar 2012. Regionen har modtaget 24 høringssvar fra kommuner og 22 fra øvrige interessenter.

Høringssvarene er meget positive over for klimastrategien. Fx roser flere høringssvar strategien for at sætte fokus på tværgående samarbejde om klimaudfordringerne og muligheder for vækst, innovation og jobskabelse. Størstedelen af hø-

ringssvarene bakker op om klimastrategiens retning, ambitionsniveau, mål, initiativer og temaer. Flere nævner, at det er positivt med et fælles grundlag for kommuner og region, som den fælles klimaindsats kan tage udgangspunkt i.

Administrationen har på baggrund af høringssvarene udarbejdet et endeligt forslag til klimastrategien, som det Politiske Samarbejdsudvalg har godkendt den 21. februar 2011.

Klimastrategiens fem spor

Klimastrategien tager afsæt i følgende overordnede vision:

I 2025 er hovedstadsregionen den mest klimaberedte og energieffektive region i Danmark baseret på stærke regionale og tværkommunale samarbejder, hvor innovative offentlig-private partnerskaber bidrager til grøn vækst i international topklasse.

Klimastrategien er bygget op om følgende fem spor, der indeholder mål, succeskriterier, handlinger samt anbefalinger til kommuner, region og stat. Sporene er valgt, fordi de rummer klimaudfordringer, der kun kan løses via en indsats på tværs af kommuner, region og andre parter.

Spor 1: En klimaberedt region

Klimaændringerne vil føre til stigende havniveau og flere ekstreme vejrsituationer, hyppigere skybrud og vandstandsstigninger. Konsekvenserne kræver nye løsninger, redskaber samt handling og planlægning på tværs af kommuner og regioner.

Initiativer

1. *KLIKOVAND- klima, kommuner og vand:* Projektet skal bl.a. arbejde for, at kommuner og forsyningsselskaber kan foretage en effektiv og økonomisk klimatilpasning samt danne grundlag for udvikling af nye løsninger. Fx samarbejdsfora omkring vandløbsoplande og vådområder, ”hold på vandet pakker” rettet mod borgerne mv. Projektet medfinansieres ikke via midlerne til klimastrategien, da det er igangsat i forlængelse af den regionale udviklingsplan.

2. *Risikokortlægning:* Projektet skal danne overblik over konsekvenserne af de øgede regnmængder og hvilken skade, de vil forvolde.

3. *Vådområder som ressource i klimatilpasning og som rekreativt potentiale:* Analysen vil undersøge, hvordan vådområder kan bruges som ressource i klimatilpasning og som rekreativt potentiale, der kan danne grundlag for en fælles, regional strategi for, hvor vandet kan ledes hen.

Spor 2: Klimavenlig transport

Klimavenlig transport rummer store potentialer for hovedstadsregionen. Klimavenlig transport kan både reducere CO₂-udledningen, øge livskvalitet for den en-

kelte borger og styrke vækstmuligheder i erhvervslivet. Det kræver en omstilling til både klimavenlig offentlig transport og biltransport.

Strategisk satsning

Hovedstadsregionen som førende elbilregion: Kommuner og region vil samle offentlige og private aktører om udvikling af en fælles vision og plan for, at hovedstadsregionen bliver en førende og elbilparat region.

Initiativer

4. *Klimavenlige busser:* En arbejdsgruppe skal undersøge muligheder for og komme med forslag til fælles klimakrav til trafikoperatører- og leverandører. Fx krav om brug af grønne drivmidler, transportteknologier i form af el-busser eller hybridbusser, krav til køreadfærd, mindre busser til kørsel i ydertimer o. lign.

5. *Grøn mobilitetsplanlægning og samkørsel:* Projektet skal øge mobiliteten og reducere behov for privatbilkørsel samt afprøve nye teknologiske muligheder for at overkomme de logistiske barrierer, der typisk er forbundet med samkørsel.

Spør 3: Omstilling til et fossilfrit energisystem

Omstilling til et fossilfrit energisystem rummer både store udfordringer og muligheder for hovedstadsregionen. For at sikre at omstillingen bygger på de teknisk og økonomisk mest hensigtsmæssige løsninger, skal samarbejde på tværs af aktørerne i energisektoren styrkes.

Strategisk satsning

Vision for et sammenhængende energisystem baseret på vedvarende energi: Kommuner og region vil samle regionale og nationale aktører på energiområdet for at udvikle en fælles vision og plan for et fleksibelt og effektivt energisystem. Vision og plan skal være rammen for en sammenhængende energiplanlægning og udpege, hvilke vedvarende energikilder der skal satses på i hovedstadsregionen.

Spør 4: Energieffektive bygninger

Kommuner og region har som store bygherrer og ejere af mange bygninger både interesse i og mulighed for at gå forrest med energirigtigt nybyggeri og energirenovering af eksisterende bygningsmasse. En styrket indsats for energieffektive bygninger er til gavn for både klimaet, ejerens driftsøkonomi, erhvervslivet og borgerne.

Initiativer

6. *Massive energibesparelser i regionens offentlige bygninger:* Projektet er i første omgang at formulere en ansøgning til EU's ELENA-ordning, der kan støtte op til 90 % af den tekniske bistand, der skal forberede investeringer i energibesparelser i offentlige bygninger.

7. *Energirenovering af private boliger:* Der gennemføres en analyse af, hvordan en fælles indsats for energirenovering af private boliger kan tilrettelægges. Herun-

der analyseres, hvordan man målrettet kan opbygge kompetencer og modeller for at fremme energibesparelser i almene og private boliger.

Spør 5: Klimavenligt forbrug og indkøb

Klimavenlige offentlige indkøb kan udvide markedet for grøn innovation samt grønne varer og serviceydelser. Kommuner og region kan gennem egne indkøb og forbrug påvirke leverandørers brug af klimavenlig produktion og transport. Der er også brug for at borgere og virksomheder reducerer udledning (det såkaldte klimafodaftryk) via forbrug af varer og serviceydelser, som udgør op til ca. 80 procent af den samlede udledning.

Initiativer

8. *Styrket brug af offentlige, klimavenlige indkøb*: Projektet skal bl.a. afdække erfaringer, samle best practice med grønne indkøb og udvikle redskaber til klimavenlige offentlige indkøb samt undersøge muligheder for at udvikle klimafodaftrykket som metode.

9. *Borgeres og virksomheders klimaadfærd*: Der udvikles en række initiativer, som retter sig mod, hvad virksomheder og borgere kan gøre for at reducere eget klimafodaftryk, herunder hvilket forbrug eller indkøb som giver den største klimagevinst.

Regionen som virksomhed

Klimastrategiens vision, mål, succeskriterier og initiativer er rettet mod både kommunerne i hovedstadsregionen og Region Hovedstadens egen virksomhed. Klimastrategiens indsats og retning er koordineret med regionens Strategi for bæredygtig udvikling.

For regionens egen virksomhed betyder klimastrategien, at der skal styrket fokus på *klimatilpasning* ved fx. at håndtere regnvand på egen grund, *klimavenlig transport* fx i form af elbiler, *vedvarende energi* fx ved indkøb af grøn energi til eget forbrug, *energieffektive bygninger* fx ved indsats for energirenovering af bygninger samt øget fokus på brug af klimavenlige indkøb.

Implementering

Gate 21

Klimastrategiforslaget, der blev sendt i høring, anbefalede Gate 21 som en hovedaktør i implementering af klimastrategien. Gate 21 er en forening, der samler kommuner, erhvervsliv og videninstitutioner om at udvikle og gennemføre klima- og energiprojekter. Cirka 11 kommuner fra hovedstadsregionen har indgået partnerskab med Gate 21.

Næsten halvdelen af de kommunale høringssvar sætter imidlertid spørgsmålstegn ved Gate 21's rolle i strategien, da deltagelse i Gate 21's projekter kræver partnerskab med og dermed kontingentbetaling til Gate 21.

Høringssvarene anerkender Gate 21's styrker som partnerskaber, udviklingsprojekter og fundraising, men anbefaler samtidig en løsning, så alle kommuner kan deltage i klimastrategiens initiativer. På denne baggrund er Gate 21 nedtonet i strategien, og der vil blive stillet krav om at strategiens initiativer skal være åbne for alle interesserede parter.

Klimapolitisk Forum

Forummets formål er at:

- implementere og evaluere klimastrategien samt drive de to strategiske satsninger
- foreslå nye tværgående klimainitiativer
- sikre bred politisk dialog på tværs af alle 29 kommuner og regionen.

Forummet vil bestå af i alt 10 kommunale og regionale repræsentanter, som mødes 2-4 gange årligt. KKR Hovedstaden udpeger 5 kommunale, mens regionsrådet udpeger 5 regionale repræsentanter. Forummet refererer til KKR Hovedstaden og regionsråd, som forummet to gange årligt fremlægger status for vedrørende klimastrategiens to strategiske satsninger. En første samlet evaluering af realisering af klimastrategien fremlægges i efteråret 2013.

KONKLUSION

Udvalget kvitterede for en flot klimastrategi. Der var tilfredshed med den lange version - og udvalget tilsluttede sig hensigtsmæssigheden i at udarbejde en kort udgave til gavn for en bredere kreds. Der var et ønske om at præcisere indholdet i afsnittet om cyklisme.

Sagen blev anbefalet til forretningsudvalget og regionsrådet.

Bilagsfortegnelse:

1. Endeligt forslag til Klimastrategi for hovedstadsregionen
2. Oversigt over høringssvar og justeringsforslag

Sagsnr: 11000214

SAG NR. 4

**FORSLAG TIL DET TVÆRKOMMUNALE UDVIKLINGSPROJEKT
KLIKOVAND – KLIMA, KOMMUNER OG VAND**

SAGSFREMSTILLING

Sagen forelægges Miljø- og grøn vækstudvalget mhp. en udtalelse til videre behandling i forretningsudvalget den 27. marts og regionsrådet den 10. april.

Administrationen anbefaler, at regionsrådet medfinansierer KLIKOVAND, Klima, Kommuner og Vand - projektet med op til 2.5 mio. kr. fra konto Øvrig regional udvikling. Projektet er en del af handlingsplanen til den regionale udviklingsplan fra 2009.

Baggrund

Regnen bliver mere intensiv. Vi får højere vandstand i havene, mere og kraftigere nedbør og stærkere storme. Udfordringerne de kommende år bliver at mindske virkningerne fra de globale klimaforandringer og at begrænse tilførsel af forurening til vådområder, vandløb og søer. Bæredygtig håndtering af regnvand kræver et stærkt tværfagligt samarbejde internt i kommunerne, mellem kommunerne og de tilhørende kommunale forsyningsselskaber, og et tæt samarbejde med eksperter udefra.

For at samfundet kan tilpasse sig klimaforandringerne er der behov for at politikere, borgere, boligforeninger, erhvervsvirksomheder, landbrug og andre interessenter involveres langt mere aktivt, tager deres del af ansvaret og ændrer adfærd, når det gælder klimatilpasning.

Med baggrund i et omfattende og intensivt udviklingsforløb gennemført i samarbejde med Region Hovedstaden og Kommunal Teknisk Forening, KTC i Hovedstadsregionen, besluttede man i 2009 at udarbejde et udkast til en projektbeskrivelse, der skulle tage højde for, hvordan hovedstadens kommuner på en koordineret måde kan håndtere de stigende udfordringer på vandområdet.

I januar 2011 blev den videre udvikling og modning af projektinitiativet intensiveret ved, at Gladsaxe Kommune i enighed med KTC og en række interessentkommuner og kommunale forsyningsselskaber påtog sig rollen som midlertidigt projektsekretariat for KLIKOVAND.

Indtil videre er 25 kommuner og 20 forsyningsselskaber gået sammen i KLIKOVAND-projektet om at skabe en platform for udvikling af klimatilpassningsindsatsen i hovedstadsregionen.

Projektet fokuserer på fire emner: Juridisk grundlag, kommunikation og erfaringsudveksling, beslutningsstøtte, og kompetenceløft. Det er ønsket, at regionen med KLIKOVAND-projektet kan medvirke til at tilpasse by- og naturområder til de globale klimaudfordringer.

Projektet ses yderligere som et væsentligt initiativ i en kommende regional klimastrategi til at imødegå klimaudfordringerne på vandområdet.

Region Hovedstaden har i starten af 2012 givet en administrativ forhåndsbevilling på 310.500 kr. til afslutning af et forprojekt og projektopstart. Det skyldes, at sagen først kunne behandles i regionsrådet i marts 2012.

Formål

Formålet med KLIKOVAND-projektet er at kommuner og forsyningsselskaber får de nødvendige forudsætninger for at kunne planlægge og gennemføre regionalt koordinerede strategier for klimatilpasning – individuelt og i fællesskab. Målet er at kommuner og forsyningsselskaber kan foretage en effektiv og økonomisk klimatilpasning på vandområdet.

Projektet kobler fire indsatsområder, der hænger sammen - skaber indbyrdes synergi - og giver kommunerne og de kommunale forsyningsselskaber et samlet overblik over processen for klimatilpasning:

1. Juridisk grundlag: Formålet med indsatsområdet er, at undersøge den nuværende lovgivning og de forvaltningsmæssige rammer og pege på, om der er behov for eventuelle lovændringer
2. Kommunikation og erfaringsudveksling: Formålet med indsatsområdet er at indsamle, udvikle og afprøve metoder og værktøjer til udveksling af erfaringer og til rammer for kommunikation, inklusiv borgerinddragelse og adfærdsændringer
3. Beslutningsstøtte: Formålet med indsatsområdet er at indsamle, udvikle og afprøve metoder og værktøjer til proces- og kvalitetsstyring af beslutningsprocesser i forbindelse med ekstreme regnhændelser, og det samlede vandkredsløb
4. Kompetenceløft: Formålet med indsatsområdet er at kortlægge behov for kompetenceløft i dialog med virksomheder og interessenter, så der efterfølgende kan laves en målrettet teknisk faglig opkvalificering i kommuner og forsyningsselskaber til håndtering af de øgede nedbørsmængder

Deltagere og økonomi

Under det meget omfattende og intensive udviklingsforløb har en række kommuner, forsyningsselskaber, statslige institutioner, vidensinstitutioner, brancheorganisationer og private rådgivere været inddraget.

Projektet har et indledende budget på fem millioner kroner, hvor Region Hovedstaden og de deltagende kommuner og forsyningsselskaber deler finansieringen med hver to en halv million kroner. På sigt forventes budgettet øget til ti millioner kroner via statslige midler og andre interesserede partnere.

25 kommuner og 20 forsyningsselskaber har givet tilsagn om deltagelse i KLIKOVAND-projektet, hvilket er tilstrækkeligt til at dække den kommunale del på 2,5 mio. kroner. Med en budgettramme fra Region Hovedstaden på tilsvarende 2,5 mio. kroner vil projektet kunne startes med en samlet budgettramme på 5 millioner kroner fordelt over tre år i perioden 2012 - 2015.

Vurdering

En af målsætningerne i den regionale udviklingsplan for hovedstadsregionen er, at borgerne har nær og let adgang til rekreative områder og attraktive kyster, og at regionen fortsat kan sikre rent grundvand til gavn for den enkelte borgers sundhed. Regionen har derfor igangsat en række initiativer i handlingsplanen for den regionale udviklingsplan.

Det er administrationens vurdering, at KLIKOVAND vil skabe en platform for den kommunale klimatilpasningsindsats, som vil kunne styrke og professionalisere indsatsen, herunder ikke mindst fremme det tværgående samarbejde. KLIKOVAND-projektet indgår samtidig som et væsentligt initiativ i udkastet til den kommende regional klimastrategi, som er udarbejdet i samarbejde mellem KKR Hovedstaden og Region Hovedstaden.

Administrationen vurderer, at der med KLIKOVAND-projektet etableres et samarbejde, som på sigt kan videreudvikles og danne grundlag for udvikling af nye løsninger, som fx en detaljeret kortlægning af risikoområder, samarbejdsfora omkring vandløbsoplande og vådområder mv.

KONKLUSION

Sagen anbefales til forretningsudvalget og regionsrådet

Bilagsfortegnelse:

1. Det tværkommunale udviklingsprojekt KLIKOVAND.
2. Deltagerliste over kommuner og forsyningsselskaber

SAG NR. 5**MEDDELELSER**

5.a Nyt projekt om de rekreative områder

Region Hovedstadens administration indgik sidste år aftale med foreningen Hold Danmark Rent om gennemførelse af et analyse- og pilotprojekt i 2012 om henkastet affald i de rekreative områder. Baggrunden er, at regionen i den eksisterende RUP ønsker at give borgerne bedre adgang til de grønne og blå områder. Men med et øget brug, sker der også en større belastning og slid af områderne. Et stort problem er de øgede mængder af henkastet affald - dåser, flasker, papir, cigaret-skod mv. Projektet skal give kommunerne mere viden om, hvordan de håndterer og forebygger henkastet affald. Projektet gennemføres i samarbejde med kommunerne i Hillerød, København, Vallensbæk, Halsnæs, Gribskov og Helsingør og afsluttes ved udgangen af 2012. Regionen bidrager med 50 % af finansieringen svarende til 532.500 kr.

I forbindelse med udarbejdelse af den regionale udviklingsplan 2012 holdt regionen den 20. september 2011 et fagligt seminar om rekreative områder. Her holdt Hold Danmark Rent et oplæg om projektet. Bedre rekreative områder er også et indsatsområde i den kommende regionale udviklingsplan.

Bilag 1:

Sagsnr.: 11003347

Ingen bemærkninger

SAG NR. 6 - TILLÆGSDAGSORDEN**DRØFTELSE AF STUDIETUR FOR UDVALGET**

SAGSFREMSTILLING

Efter aftale har administrationen screenet mulighederne for en studierejse til udlandet for at se på miljø- og klimainitiativer. Derudover er mulighederne for at tage på ekskursion/besøg i nærområdet blevet undersøgt.

Udvalget bedes prioritere imellem de fremlagte forslag, således at administrationen kan arbejde videre med én destination til studietur. Administrationen vil så hurtigst muligt fremlægge et konkret forslag til studietursprogram inkl. budget for Miljø- og grøn vækstudvalget. Dette vil herefter skulle videre til godkendelse i forretningsudvalget og regionsrådet. Herudover bedes udvalget drøfte muligheder og ønsker i forhold til ekskursioner/besøg.

Forslag om studietur til udlandet

Administrationen har foretaget en screening af en række emner for at finde frem til foregangseksemplerne i det nære udland - og foreslår på den baggrund - at der arbejdes videre med enten Holland eller Tyskland. Her kan man relativt nemt og hurtigt komme frem og tilbage med fly og/eller tog. Varigheden af studieturen er tænkt til at være to dage med én overnatning. For hvert land foreslås flere forskellige byer, som har noget særligt at byde på inden for klima- eller miljø.

Holland

På grund af landets størrelse er det måske muligt at besøge mere end én by i Holland, men dette skal undersøges nærmere. Amsterdam er oplagt at besøge, men derudover findes flere interessante cases. Administrationen foreslår, at en eller to af følgende steder og temaer indgår, hvis udvalget udvælger Holland som destination.

Elbiler i Amsterdam – Provins Nord-Holland.

Amsterdam er relativt langt fremme med at udbrede elbiler og ladeinfrastruktur. Satsningen på elbiler udføres igennem projektet "Amsterdam Electric", som blev igangsat i 2009 med en ambition om, at der skal køre 10.000 elbiler i Amsterdam inden 2015. Næste store projekt er "Amsterdam Metropolitan goes Electric" som udrulles i samarbejde mellem 35 kommuner og 2 regioner omkring Amsterdam med et fælles mål om at nå op på 20.000 elbiler i perioden 2011-2013 i sammenhæng med regional udrulning af ladeinfrastruktur.

Jordbørser i Holland.

Der eksisterer en række offentlige og private jordbørser i Holland, som er understøttet af nationalt fastsatte love og økonomiske incitament. Jordbørserne sikrer, at udbydere og efterspørgere af overskudsjord kan indgå handler med hinanden. Når der anlægges vej, bane eller bygninger, så betragtes overskudsjord ikke som et restprodukt, der skal bortskaffes, men en vare, der skal afsættes på nye hænder. Erfaringerne fra Holland indikerer, at en væsentlig del af udvinding af råstoffer samt transport af overskudsjord og råstoffer kan undgås ved bedre planlægning og organisering. Emnet jordbørser kan tages op i Amsterdam såvel som andre steder i Holland, da jordbørserne findes i hele landet.

Bæredygtig by i Venlo – Provins Limburg

I Venlo i det sydøstlige Holland arbejder bystyret sammen med virksomheder og borgere for en vision om at gøre byen til en vugge-til-vugge-by. Vugge-til-vugge betyder, at man fremmer genbrug og undgår affald. Visionen blev opstartet for fire år siden, og byen har i dag udviklet sig til at være fyrtårn for Hollands nationale satsning inden for vugge-til-vugge. Omstillingen er igangsat, men langt fra tilendebragt.

Flydende bydele i Rotterdam – Provins Zuid-Holland

I landets sydvestlige hjørne ligger provinsen Zuid-Holland, som omfatter to af de vigtigste byer i Holland, Rotterdam og Den Haag. Zuid-Holland udarbejdede i 2010 en strukturplan i samarbejde med en række kommuner, hvor der er stor fokus på klimatilpasning, både på landet og i byerne. Hollænderne har kæmpet mod oversvømmelser i århundreder, og de har inddæmnet og beskyttet deres byer med mægtige diger. I Rotterdam - som befinder sig 5-6 meter under havets overflade - er de ved at ændre strategi. De rykker byen ud på vandet i stedet for at forhøje eller udvide digerne. Løsningen er flydende bebyggelser, som bevæger sig op og ned med tidevandet. Planen er, at den flydende by skal rumme op mod 1000 boliger i 2025, og de første pilotprojekter er gennemført - bl.a. en pavillon - der fungerer som udstillings- og kongresbygning.

Tyskland

Tyskland er geografisk et stort land, så det er formodentlig ikke muligt at besøge mere end et sted pga. store afstande. Det kan dog undersøges, om Hamborg og Bremen kan nås på samme tur, fordi de ligger i umiddelbar nærhed.

Delebiler i Bremen – i del-staten Niedersachsen

Bremen ligger i det nordvestlige Tyskland og er på størrelse med København. Bystyret har udarbejdet en ambitiøs handlingsplan for udbredelse af delebiler. Formålet er at reducere trængslen på veje og pladser. Man vil gerne opnå at spare 6000 p-pladser og skaffe 20.000 nye borgere ind på en debilsordning inden 2020. Den vundne plads kan bruges til at skabe øget livskvalitet, renere luft og mindske CO₂-udledningen. Man vil gerne efter schweizisk forbillede behandle delebiler på linje med anden offentlig transport, fx ved at have samme klippekort til delebiler som til busser og tog. Schweiz er foregangsland for delebiler.

Bæredygtig byudvikling i Emscher Park i Ruhr – i delstaten Nordrhein-Westfalen

I Tyskland har man arbejdet med udvikling af vugge-til-vugge-samfund siden 1989. Ruhr var engang en af de mest forurenede og miljømæssigt nedbrudte regioner i verden, men er i dag forvandlet til udstillingsvindue for bæredygtig omdannelse af gamle erhvervsområder. Nedslidte industrielle landskaber og vartegn er bevaret og brugt til nye formål. Saneringen har givet regionen et grønnere image, skabt sammenhæng og bevaret stedets identitet.

Düsseldorf er en by med cirka 600.000 indbyggere i Nordrhein-Westfalen og fremhæves som et oplagt sted at se på samkørsel. Som det eneste sted i Europa fungerer samkørsel i Tyskland i stor skala som et landsdækkende system med regionale underafdelinger. Tyskerne har en tradition for samkørselskontorer længe før internettets fremkomst. Derudover har Tyskland en struktur med en række store byer som perler på en snor, mange biler og deraf følgende store pendlerstrømme, hvilket medvirker til at gøre samkørsel gunstigt.

Bæredygtig byudvikling i Hamborg.

Hamborg har med afsæt i succesen i Ruhr besluttet sig for at udvikle et vugge-til-vugge-samfund. De er ikke så langt med arbejdet endnu. Hamborg er endvidere kendt for anvendelse af grønne drivmidler i deres busser. Det sker som led i udviklingen af en klynge for vedvarende energi – med særlige fokus på sol- og vindenergi samt biomasse.

Andre lokaliteter

Desværre kan man ikke i én og samme lokalitet se det bedste eksempel inden for alle emner. Inden for biomasse kan udover Hamborg også Stockholm og Graz i Østrig nævnes. Vil man derimod se det bedste eksempel på delebiler, så skal man til Lucerne i Schweiz. Der er desuden mulighed for at se på, hvordan man kombinerer delebiler og elbiler i Paris. Man skal til delstaten Brandenburg, som omkranser Berlin for at se et af verdens største solcelleanlæg.

Forslag om ekskursion/besøg

Miljø og Grøn Vækst udvalget har ønsket at komme på ekskursion/besøg for at se på fx biomasse eller elbiler. Nedenfor følger administrationens forslag.

Biomasse i Kalundborg

I forbindelse med administrationens screening af gode eksempler inden for biomasse er det blevet klart, at udvalget ikke behøver at tage til udlandet. Kalundborg er dukket op som en indenlandsk mulighed. Her er man blevet kendt i både ind- og udland på at gøre miljø og klima til en god forretning. En række industrier, affalds- og forsyningsselskaber drager kommerciel nytte af hinandens rest- eller biprodukter.

Igennem en række innovationsprojekter har de formået at øge produktionen uden tilsvarende at øge forbruget af ressourcer. Vækstforum Sjælland har understøttet udviklingen med bidrag fra EU. Og DONG Energy's teknologiselskab Inbicon spiller en central rolle i at udvikle 2. generations bio-ethanol til brug i kraftværker og til grøn bytrafik.

Elbiler i Region Hovedstaden

Ønsker udvalget at studere elbiler, så anbefaler administrationen et besøg hos et af elbil-firmaerne. Der er også den mulighed at tage til Høje-Taastrup og høre om deres arbejde med at integrere elbiler i den kommunale vognpark og drift.

KONKLUSION

Udvalget ønskede, at administrationen udarbejder forslag til en studietur til biomasseindustri i Kalundborg sammen med et besøg på Energiakademiet på Samsø. Desuden ønskede udvalget et forslag til en studietur til Holland for bl.a. at studere el-biler og jordbørser. Der henvises i den forbindelse til en interessant artikel om el-biler i Danmarks Naturfredningsforenings seneste blad "Natur og Miljø": <http://viewer.zmags.com/publication/f0a1bcaa#/f0a1bcaa/6>

Bilagsfortegnelse:

Sagsnr: 12000231

SAG NR. 7

EVENTUELT

MØDET SLUT: Kl. 19.10

NÆSTE MØDE: 29. maj 2012 kl. 15.00 – 17.00